

Det praktiska arbetet med miljökvalitetsnormer inom kommunerna.

Göran Lundberg

goran.lundberg@skl.se

Luftvårdsföreningen
2 april 2009

..Utifrån..

- 290 kommuner
 - från ca 2 500 inv till 810 000
- En politisk och en tjänstemannanivå
- Flera nämnder och förvaltningar

OBS!

Senare delen av presentationen är ej baserat på en systematisk enkät. Det är mina intryck från samtal med ett urval av kommunala företrädare

Bra luft och hållbar utveckling

*Lokala avvägningar och beslut nödvändiga
för att klara luftkvalitetsnormerna*

SKLS Positionspapper

Vi mäter
kvaliteten på luften
Miljöförvaltningen
i Stockholm
www.miljo.stockholm.se

Bra luft och hållbar utveckling

Lokala avvägningar och beslut nödvändiga för att klara luftkvalitetsnormerna

- Sveriges Kommuner och Landsting är positivt till högt ställda ambitionsnivåer för vår gemensamma livsmiljö
- Gör det möjligt för kommunerna att göra en avvägning mellan olika målkonflikter (ffa MB-PBL)
- Delat ansvar för samhällets parter att säkerställa normerna – för dem som har rådighet att vidta åtgärder.
- Övervakningskraven ökar successivt ju fler normer vi får. Ansvarsfrågan hur mätning ska ske bör lösas regionalt. Det måste gå att samverka även när normen överskrids
- Inför inte strängare krav och tidigare än vad EU kräver
- Ett tydligare system behövs

Förslag till SKLs svar på översyn luftkvalitetsförordning och MIKSA

- Bra pedagogiskt strukturerat underlag, SKL i huvudsak positiv
- Bra med välbehövlig översyn av lagtext
- Bra att PM 2,5 förs in utan skärpningar
- PM 10 och NO₂ - bör justeras på samma sätt
- Bra att beräkningar lyfts fram
- Bra med ökad samordning, Kontrollområden stöds men
 - **får ej innebära nya arbets- och beslutsstrukturer för kommunerna**
- Ansvaret för samordningen
 - **kommunerna ska avgöra om Lst, Luftvårdsförbundet e dyl samordnar**
- Finansiering av utökad kontroll....
 - **Finansieringsprincipen!**

Kommuners inställning

- **Höga ambitioner om god folkhälsa**
 - Tidigare arbete, bla Agenda 21, har lagt god grund
- **Uppvaknande !**
 - ökad medvetenhet (inte bara kommuner!)
- **Mycket arbete pågår**
 - Men vilka åtgärder är effektiva?
 - Kostnadseffektiva?
- **Mål- och intressekonflikter**
 - mer vägledning och stöd efterfrågas
- **Rådighet inte helt på kommuner**
 - Staten tidigare "passat"

Övervakning och kontroll

- **En resursfråga, även medelstora kommuner har svårt hinna med att mäta o beräkna**
- **Efterfrågas av vissa ett förbättrat stöd**
 - ffa tydligare instruktioner var o hur mäta
- **NV har börjat ge bättre stöd senaste åren och man får bra på sina frågor**
- **Länsstyrelserna ger olika stöd**
 - vissa har inte tillräcklig kompetens och har inte gett sig upp på banan än
 - andra har blivit bättre och börjat ge konkret stöd
 - där ej Luftvårdsförbund har tj.män förhoppning på Lsts föreslagna samordningsroll, dock oklart om det kommer ge kompetensstöd i det "löpande arbetet"
- **Luftvårdsförbund**
 - Vissa har mest haft inriktning försurning och tidigare inte gett så mkt stöd för MKN i tätorter, men omsvängning sker
 - Andra väldigt nöjda och utvecklar samverkan i delområden
 - Vägledning funkar bra
 - **Finansiering – hur få "Förorenaren betala"?**
 - Vägledning efterfrågas

Åtgärdsprogram

- **Politiskt ökat medvetande om problem och stöd för åtgärdsprogram och deras genomförande**
 - Vissa stor tilltro till teknisk utveckling av tex fordon
 - Målkonflikt med tillväxt och planering/byggande fortfarande inte alltid lätt att diskutera och hitta lösningar för ("kan MKN verkligen stoppa en Dp?")
 - Ibland kan ÅP ses som stöd mot andra intressenter, tex VV, att få en efterlängtd åtgärd gjord
- **Politiska beslut ända från rapportering av överskridanden bra för medvetenhet**
 - I vissa kommuner tas egna budgetar och organisationer fram
 - I andra som en del av det normala arbetssättet
- **ÅP och spridningsberäkningar mm har lett till ökad medvetenhet**
 - Enligt "miljösidan" även hos tex plan och trafikkontoren
 - Diskussionerna har ökat "miljösidans" förståelse om målkonflikter och andra förvaltningars uppdrag
 - Vissa ser risk med fokus klara "MKN-målsnöret" => risk för minskad helhetssyn
- **Kommuner förutsätter att Lst och VV deltar i genomförande**
 - Men är lite olika kompetens och vilja hos dessa över landet

forts.. Åtgärdsprogram

- **Rådighetsfrågan lyfts fram som viktig**
 - Hur få till åtgärder där kommunen inte har egen rådighet
 - Hur få ökat stöd till tex infokampanjer från VV och NV mfl
 - Går det tvinga nån vidta åtgärder – tex VV flytta väg?
 - Jmf Umeå där ÅP innehöll flytt av E4, medförde Lst ej ville fatta beslut
- **Bättre vägledning om lämpliga åtgärder – oklart vad en ÅP ska innehålla**
 - Idag går pågående och diskuterade åtgärder ofta in i ÅP, kan vara bra stöd för vissa långsiktiga åtgärder men ...
 - Vad ger bäst effekt - vad är långsiktigt effektivt och vad är en "nödåtgärd" ?
 - Vad går praktiskt och organisatoriskt (rådighet) att genomföra
 - Vägledning för åtgärder i planering – vad kan göras och vad gäller?
- **Kostnader för åtgärderna okända och var ska dom tas?**
 - Hur ordna så att "Förorenaren betalar?"

Genomförande av åtgärder

- **Kommunerna har genomfört och/eller genomför mycket av det som finns i Åtgärdsprogrammen**
 - Beläggningsbyten
 - Dammbinding
 - Dubbdäckskampanjer (oftast i egen regi)
 - Mobility Managementåtgärder
 - Planeringsanpassningar – men ökad kunskap efterfrågas
 - Etc, etc
- **Samarbete inom kommunen fungerar bra eller hyggligt bra**
 - Tekniska driftsidan ibland oförstående om vikten klara MKN
 - Miljösidan kan ibland bli för fokuserad på klara normen, inte förbättring
 - Plansidan kan ibland nedprioritera frågan
 - Gemensam kunskap och medvetenhet förbättrar samarbetsklimatet
- **Kommunerna kämpar på och har en vilja och en allt mer ökad förståelse för vikten av att klara MKN för luft.....**

...men frågan om MKN och dess folkhälsoperspektiv är osynlig i den nationella politiken
– Varför?

- När får vi se detta?

Att klara MKN för luft är lika viktig för folkhälsan som Klimat-anpassningsarbetet.

Staten ska öka sina ansträngningar att stödja kommunerna!